

Edukacia thaj Decentralizacia

Skopje, 2006

Edukacia thaj Decentralizacia:

Instrukciengoro lil

Autoro:

Jovan Ananiev, MbV

Proekt menadžmenti:

(OBSE) Minitoring Misia ki Skopje/ Jekhin baši
pakivkeribaskoro tamiribe/ Timi baš edikacijakoro zuraribe

I saikerin tari publikacia sakova drom na dela peskoro asari ke
dikhina thaj poze taro OBSE, Monitornikani Misia ko Skopje.

Ikalutno kher:

Vinsent Grafika - Skopje

Kobor kopie si kërde: 3000

1300 (ki Makedonikani)

600 (ki Albanikani)

200 (ki Srbikani),

200 (ki Romani),

200 (ki Turkikani)

500 (ki Anglikani)

Pativale drabarutnelen,

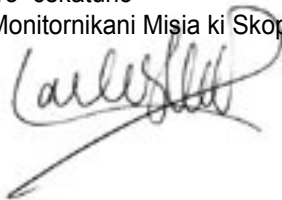
O OBSE si lošalo te lohkarkërel thaj te del dumo e proceseske baši decentralizacia thaj siklövipe savo si jekh tare nukte bare džanlipastar ki phuväkiri tranzicia.

Amen patäça so i brošura bašo Siklövipe thaj Decentralizacia ka ovel bare džanlipaskoro instrumento thaj bari džanlipaskiri nukta baše džene save so lena than ko proceso ke sa e digre.

Akale brošura isi resarin te anel buteder džanlipa thaj te kerel klasifikacia ke verver riga taro decentralizaciakoro proceso kote preperena thaj e zakonoskere, administrativnikane thaj fiskalnikane komponente. Olate ovela halövkërdo o proceso, thaj ovena dende ko jekh fremi e rolë thaj i obligacia e dženenge save so lena than thaj si involvirime ki umal siklövipaskiri tare komune dži centralnikani digra.

Majšukar mangina baši baxtagorali implementacia taro decentralizaciakoro proceso ko siklövipa.

Pativalipaça dži Tumende ,
O Ambasadoro Karlos Pais
Misiakoro čekatuno
OBSE Monitornikani Misia ki Skopja

Pativale drabarutnelen,

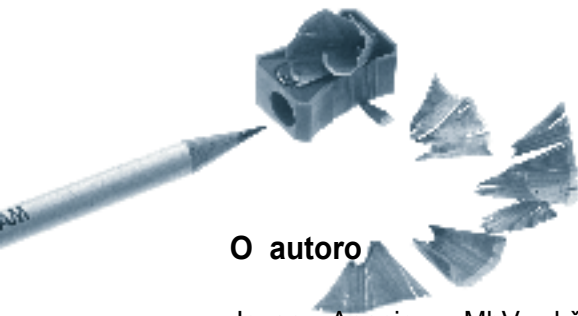
Amaro baro mangipe si te sikava tumenge i Brošura baši Decentralizacia thaj Siklövipa. Pakjaja kaj ka ovel tumenge instrumento savo ka labaren.

Sar legarutno labaripaske vov dela citrakëripe ke rolë thaj obligacie e verver džendar save so lena than ko proceso savo sikavela jekh tare urgentikane jekhto pučina amare phuväte ko akanutno vaht.

E aktivnikane leipaça than taro džene save so lena than ko proceso bašo anipe činavipe ko siklövipa ka šaj te oven resle e Europakere standardoja.

Pativalipaça 3i Tumende,
Rajo Aziz Polozani
O Ministerio bašo Siklövipe

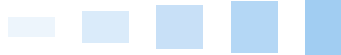
O autoro

Jovan Ananiev, MbV, kërela buti ko Instituto bašo Sociologikano, Politikano thaj Juristikano Pučlaripe ko Skopje. Vov kerela buti ki siklövipaskiri thaj decentralizaciakiri umal jekhethane e avralphuväkere institutencar, fakultetencar thaj internacionalnikane organizaciencar.

Saikerin

Pendžarkeripe	9
Siklövipa thaj decentralizacia	10
Fundavno thaj maškarutno siklövipe	11
Siklövipa thaj fiskalnikani decentralizacia	11
Rolë thaj obligacie tare čekatune džene save l ena than ko proceso	12
Themakiri digra	12
• Ministeriumo bašo Siklövipe thaj Skienca thaj o Ministerio	12
• Themakoro Siklövipaskoro Inspektorato	13
• Biro bašo Siklövipaskoro Barövipe	14
Komunakiri digra	15
• O dizäkoro šerutno	15
• Komunakoro Konsilo	15
Siklövna kiri digra	15
• Siklövna koro Bordo	17
• Siklövna koro direktoro	18
• Profesionalnikane Siklövna kere Badanaš	19
Evidentia	20

PENDŽARKĚRIPE

I decentralizacia si proceso save so isi resarin te del šajdipa e dizut-nenge ko direktnikano ja indirektnikano čhani, te oven involvirime ko anipe činavipe ko buteder umala sar so si siklōvipa, urbanikano thaj ruralnikano planiripe, sastipe, kultura, lokalnikano ekonomikano barōvipe. I Makedonia palo lelākēripe e Zakoneskoro bašo Lokalnikano Korkoriradžipe ko 2002 b., šurardā akale phare procesoča irani-ndo e obligacie tari nacionalnikani ki lokalnikani / komunakiri digra.

Sar o fundavno thaj kidial o maškarutno siklōvipa si teli komunengiri jurisdikcia šurarindor taro 1 Juli 2005 b. Akava maškar aver halōvela thaj plesutnipe upral siklōvna-kere thana thaj aver isipa phandle e fundavne thaj maškarutne siklōvipača sar thaj obligaciača sar so si arakhibe siklōvna-koro than, a pokinkēripe masekoskere pokinipa baši arkale butārne si dajanipe taro komune. Sar so o proceso džala ponodorig, e komune ka len sa buteder obligacie. Ko proceso lena than thaj aver participantoja sar siklōvna-kere direktorā, daja thaj dada sar thaj sikle.

I butārni rota taro fundavno thaj maškarutno siklōvipe si phandli e Zakoneča bašo Lokalnikano Korkoriradžipe, e Zakoneča bašo Fundavno Siklōvipe thaj leskere amandmanā, e Zakoneča bašo Maškarutno Siklōvipe thaj leskere amandmanā, e Zakoneča baši Themakoro Siklōvipaskoro Inspektorato, e Zakoneča bašo Finansiripe Jekhina taro Lokalnikano Korkoriradžipe.

SIKLŌVIPA THAJ DECENTRALIZACIA

O siklŏvipa si strategiakoro sektoro ko zuraribe taro sakova sasoinnipe. E decentralizaciakiri resarin ko siklŏvipa si te ŝukarkĕrel o kvaliteto ko fundavno thaj maŝkarutno siklŏvipe thaj te oven uĉeder e edukaciakere standardoĵa, te barŏl o leipe than ko siklŏvipe, thaj te oven barākĕrde e digre tare akademikane ŝajdipa.

Phanlo e siklŏvipaĉa, e decentralizaciakoro proceso dela ŝajdipe e komunen te vastarkĕren e finansiakere ŝartencar dende baŝo siklŏvipa, arakhela o ververipe maŝkar hakoĵa thaj obligacie tare ĉekatune ki centralnikani thaj lokalnikani digra, ŝajdakĕrela uĉeder leipe than baŝi lokalnikani khedin ko proceso taro anipe ĉhinavipa, kĕrela majaktivnikano thaj majputerdo menadžmento ke siklŏvne involvirindor buteder participantă ko proceso thaj majefikasnikani kontrola tare butărne aktivipa ki siklŏvni thaj sikavipaskoro kvaliteto.

Ko sistemo taro fundavno thaj maŝkarutno siklŏvipe si trin digre thaj kodova: centralnikani radŝakiri digra (makro digra), lokalnikani radŝakiri digra (maŝkarutni digra) thaj siklŏvniakiri digra (mikro digra). Sa e digren isi olen pumare hakoĵa thaj obligacie.

Prezententia ki makro digra

- Ministeriumi baŝo Siklŏvipe thaj Skienca (MSS) thaj radŝakere badania kola funkcionirina pumare kompetenciar, sar so si o Pedagogikano Serviso, o Biro baŝo Siklŏvipaskoro Barŏvipe Zuraribe thaj e Themakoro Siklŏvipaskoro Inspektorato.

Prezententia ki maŝkarutni digra

- Komunakoro Konsilo
- Dizăkoro ŝerutno
- Edukaciakoro kotor (disave komunende)¹ thaj
- Radŝipnaskoro komunakoro siklŏvipaskoro inspektoro (ko disave komune)²

1 Athinindor taro ĉhinavipe taro Komunakoro Konsilo (Zakono baŝo Lokalnikano korkoriradŝipe)

2 Athinindor taro ĉhinavipe taro dizăkoro ŝerutno (Zakono baŝo Themakoro Siklŏvipaskoro Inspektorato)

Prezententia ki mikro digra

- Siklōvnakoro Bordo
- Direktoro
- Sikavutnengoro Konsilo
- Dajengoro/Dadengoro Konsilo
- Sikle

FUNDAVNO & MAŠKARUTNO SIKLŌVIPE

Isi averipe sar ki fundavni thaj kidial ko maškarutno siklōvipe (Zakono bašo Fundavno Siklōvipe, Zakono bašo Maškarutno Siklōvipe). O fundavno siklōvipe akana si ko lungipe taro enā berša thaj si dajtvime e čhavage taro šov dži dešupandž berša.

O maškarutno siklōvipe ovela ikērdo ke maškarutne siklōvne. Akala siklōvne si publikane ja privatnikane. E publikane maškarutne siklōvne šaj te oven fundirime thaj tari them thaj tare komune³. I them šaj te fundirinel maškarutni sikljovni baši nesavi kategorija sikle ko umala taro ulavdo intereso e themake (arti, muzika, siklōvne baše čhave hendikepeča thaj aver).

O anglo siklōvipe si dajtvime sa e čhavage (Zakono bašo fundavno siklōvipe). O anglo siklōvipaskoro siklōvipe akana si oblicirime e Komunake, džikaj o Ministeriumo bašo siklōvipe thaj skienca si oblicirime baše programe. O Ministeriumo baši Buti thaj Socialnikani Politika nane panda oblicirime bašo anglosiklōvipaskoro siklōvipe⁴.

O SIKLŌVIPE THAJ FISKALNIKANI DECENTRALIZACIA

E decentralizaciakoro proceso si jekhethane kērdo e fiskalnikane decentralizaciača savi si kērdi ke duj faze. Kodova si te ovel kērdo mehanizmo bašo finansiripe komune savo si puterdo thaj upri funda tare objektivnikane kriteriumă thaj napia.

³O privatnikane thaj themakere maškarutne siklōvne nane učharde e decentralizaciakere proceseča

⁴E čhavigere xurdelina si teli obligacia tare Komune jekhajekh. O MbBSP si oblicirime bašo vastaripaskere bută thaj šartia ke siklōvne dži 2007 berš kana ka den peskere ačhutne obligacie e Komunenge.

O Ministeriumo bašo siklövipe thaj skienca dela lovengiri arka e komunenge upri funda taro angleder dendo finansiakoro raporto tari sakoja siklövni. Akala raportă si dende e komunenge pali so e komune dena len e Ministeriumoske.

I jekhto faza, savi šurardă ko Juli 2005(dži 2007) si kidial vakërdi “iradime lovengiri arka” thaj saikërela love baši lačharkëripa⁵ ke fundavne thaj maškarutne siklövne thaj bašo fundavne siklengoro⁶ transporti. I dujto faza šurakërela ko 2007 berš thaj anglodikhela džideipe e soldujenge “iradime” thaj kidialvakërde “blokirime” lovengiri arka. I blokirime lovengiri arka ka ovel dendi ko ulavde umala teli obligacia e Komunengiri, k.v siklövipa, thaj ka labardövel bašo xardžipa sar so si masekoskere pokinipa e sikavutnenge thaj profesionalnikane butărnege.

I “blokirime lovengiri arka” xalövela fondoja save si upri funda tari “formula” thaj si determinirime ko xalövipe e fazencar tari fiskalnikani decentralizacia. I formula si kërdi upri funda taro sikle ko fundavne thaj maškarutne siklövne ki teritoria e Komunakiri.

Ko formulakoro dizajniripe šaj te oven lele ko dikhipe thaj o avutne faktoria: sikle, berša, plană thaj programe implementirime ki siklövni, čhani taro siklövna koro than thaj aver.

ROLĂ THAJ OBLIGACIA TARE ČEKATUNE BUTĂRNE

THEMAKIRI DIGRA

Ministeriumo bašo Siklövipe thaj Skienca thaj Ministerio bašo Siklövipe thaj Skienca

O Ministerio:

- Lelărela pedagogikane standardă thaj norme (bahankërde taro Biro baš Siklövipaskoro Barövipe)

5 (phuvăkere) rente, takjaribe, elektrika, komunikacia thaj transporto, thanakëripe, higienakere bută, nevipaskere gazete thaj magazinoja, lačharipa thaj aver

6 Sa o sikle kola dživdinena dureder tare 2 kilometria tari fundvni siklövni kamlöl te len love bašo lengoro transporto. I siklövni si oblicirime bašo pokinipe

- Lelãrela planã thaj programe baši publikane siklõvne save si agorkërde taro Biro bašo Siklõvipaskoro Barõvipe
- Alusarela publikani siklõvni savate ka ovel kërdo - eksperimenti, k. v. dikhinaça ko pendžarkëripe neve norme thaj saikerina taro siklõvipaskoro aktivipe
- Dela razipe bašo lila thaj lilengoro koncepto (agorkërdo ko halõvipe e planencar thaj programencar tare kompetentnikane subjektã e Biroskere)
- Fundirinela komiteto baši profesionalnikani evaluacia tare bahania baše lila baše kompetentnikane subjektã
- Nakhavela e programe bašo deipe egzamenã teli nacionalnikani Matura, siklõvna kiri Matura, paluno egzameni ja Internacionalnikani Matura ko maškarutno siklõvpa (palo bahani taro Biro bašo Siklõvipaskoro Barõvipe)
- Nakhavela aktoja baše forme, çhania, procedure thaj šartia bašo profesionalnikano thaj pedagogikano treningo
- Notikërela, k.v. verificirinela o jekhajekhipe tare sertifikatã save si lele e avralphuvëngere institucie
- Formirinela ekspertikani komisia (saikerdi tare prezententia tare profesionalnikane badanã taro Ministeriumo thaj Univerzitetia) bašo egzameno siklõvna kere direktoreske
- Kërela kontrola bašo kanunikano butikëripe tare fundavne thaj maškarutne siklõvne

Themakoro Siklõvipaskoro Inspektorato

Themakoro Siklõvipaskoro Inspektorato si badani tari Themakiri Radži thaj butikërela ke fremia taro Ministeriumo bašo Siklõvipe thaj Skienca. O Inspektorato kërela kontrola ko kvaliteto tar siklõvipaskoro proceso thaj e efektã tari buti tare edukaciakere institucie ko fundavno thaj maškarutno siklõvipe sar thaj kërela kontrola ko ikëripe ko çaçipe tare relevantnikane zakonã, aver regulative thaj generalnikane aktã ki umal taro sikavipe thaj siklõvipe.

Maškar aver šajdipa e Themakoro Siklõvipaskoro Inspektorato jekhajekh kërela kontrola ke butãkoro ikjeripe, profesionalnikano thaj pedagogikano anglikëripe, lilengoro labaripe, siklõvna koro

menadžmento thaj administracia, realiziripe tare harne saikërina, realiziripe avral ničale aktivipa, ikëripe mečeskere egzamenã, ikëripe pedagogikani dokumentacia.

Ko džipheripe taro Themakoro Siklövipaskoro Inspektorato si thaj radžipnaskere siklövniipaskere inspektirã ki komunakiri digra (sade ko nesave)⁷ thaj ki diz Skopje (sade ko maškarutno siklövipa). O siklövipaskoro inspektoro kërela kontrola ko siklövipaskoro aktivipaskoro ničalo ikëripe baši so i Komuna si kompetentnikani. Durust,o radžipnaskoro siklövipaskoro inspektoro kërela kontrola ke šartia thaj činavipa ko siklövipaskere institucie, e siklengoro leipe than, e siklengoro involviripe ko xalövipe e realiziripaça ki sikljovni, o transporti, xabe thaj siklengoro thanakëripe, procedura bašo formiripe siklövniakere organã, lovengiri kontrola rodime taro plesutne hainga.

Biro bašo Siklövipe Barövipe(BSB)⁸

Biro bašo Siklövipe Barövipe si organo ke fremia taro Ministeriumo bašo siklövipe thaj skienca thaj Vigjani. Ko džipheripa tare savalã save si legarde taro MBS, o BSB kërela akala savalã:

- Studirinela, pučarela thaj zurarela o angli-siklövipe, fundavno thaj maškarutno siklövipe
- Zurarela o ikëripe, edukaciakere standardoja, normativoja thaj aver programakere dokumentã
- Profesionalnikano këripe kontrola, deipe instrukcie thaj monitoringo
- Profesionalnikano sikavutnengoro , arkale dženengoro thaj menadžmentengoro treningo
- Notikëripe tare siklengoro baxtagor
- Šajdakërela informacie dokumentaciakoro ikëripe, statistikane thaj štembilime edukaciakoro materialo

7 o činavipe ka ovel ja na radžipnaskoro siklövipaskoro inspektoro ki komunakiri digra anela o Dizãkoro Šerutno (Zakono bašo siklövipaskoro inspektorato)

8 Ko akava vaht ovela agorkërdo o Kanuni bašo BSB thaj ovela adžikërdo te ovel lelãrdo

KOMUNAKIRI DIGRA

E dizākoro šerutno:

- Anavkërela ja cidela tari funkcia siklōvnakoro direktoro
- Lelãrela činavipe bašo alusaripe nevo direktoro, trin masekoja angleder te nakhel leskoro mandato, thaj akharela e Siklōvnakere Borde te del avazikëripe baši akaja pozicia
- Anavkërela nevo direktoro 15 divesa taro kana si lelo bahani taro Siklōvnakoro Bordo. Tari savo thaj te ovel palpalunipa te nane anavkërdo direktoro pale ovela kërdo jekhajekh procedura, thaj pandž divesa palo kodova o Dizākoro Šerutno anavkërela neve direktore
- Anavkërela butākoro kërutno, na buteder taro šov masekoja, kana si mukhlo tari fukcia o direktoro
- Dela radžipe dženeske te kèrel buti sar siklōvipaskoro inspektoro⁹.

E Komunakoro Konsili:

- Formirinela thaj/ja mukhlãrela siklōvni
- Dela xaberi e kriso bašo peskoro činavipe trin divesa taro akteskoro lelãkëripe
- Višvankërela leipe than sa e čhavenge ko fundavno thaj maškarutno siklōvipe
- Čhina vela baši siklōvnakiri lokacia
- Anavkërela džene ko Sikljovnakoro Bordo-duj dženen ko fundavne siklōvne –te prezentirinen e lokalnikane komuna

SIKLŌVNI

Siklōvnakoro Bordo

Si menadžmenteskiri jekhin ki fundavni siklōvni thaj ki publikani maškarutni siklōvni. O činavipe bašo Siklōvnakoro Bordo si ando butipača avazia tare sa e džene ko Bordo.

⁹ Te na anavkërdã e Dizākoro Šerutno inspektore, kodola kompetencie si dende e themakere siklōvipaskere inspektorateske ko xaržipa tari Komuna 3i leskoro/lakoro anavkëribe

O Siklōnakoro Bordo ke tikne fundavne siklōvne¹⁰ si saikērdo tare efa džene thaj kodova: duj prezententā taro sikavutne¹¹, pedagogija¹², profesionalnikane arkalebutārne¹³, duj prezententia tare siklengere daja/dada/ arakhutne, jekh prezentento taro Ministeriumo thaj duj prezententā taro fundutno¹⁴.

O Siklōvnakoro Bordo ke bare fundavne siklōvne¹⁵ si saikērdo tare enā džene thaj kodova: trin prezententā taro sikavutne, profesionalnikane arkalebutārne thaj edukatoria, trin prezententā tare daja/dada/ arakhutne, jekh prezentento taro Ministeriumo thaj duj prezententā taro fundutno¹⁶.

O Siklōvnakoro Bordo ko publikano maškarutne siklōvne¹⁷ si saikērdo tare 12 džene thaj kodova: štar prezententā taro sikavutne, profesionalnikane arkalebutārne thaj edukatoria, trin prezententā tare siklengere daja/dada/ arakhutne, jekh prezentento taro Ministeriumo, trin prezententā taro fundutno thaj jekh prezentento tari biznis khedin. O prezentento tari biznis khedin lela than ki buti taro Siklōvnakoro Bordo numa na lela than ko avazideipe thaj anipe činavipa.

Ko Siklōvnakoro Bordo tari:

Fundavni siklōvni

- e prezententā taro fundutno¹⁸ anavkērela thaj cidela pe taro Komunakoro Konsilo ko bahani taro Ministeriumo.

Maškarutni siklōvni

- e prezententā taro fundutno ovena anavkērde thaj ovena cidime/kontramandarime taro Komunakoro Konsilo, a kodova si o Konsilo tari diz Skopje²⁰

10 Ke tikne siklōvne kamlōl te oven dži 24 klasia

11 isi ververipe maškar e sikavutne, edukatoria thaj profesionalnikane khedipa. O sikavutne referinena dži kodolende save sikavena ko fundavne thaj maškarutne siklōvne

12 E edukatoria ko fundavno sistemo referirinena kodolenge save kērena buti čhavencar ulavde zarurencar, thaj kodolenge, save ikērena siklana ko anglosiklōvipe, save akana si ki nultikani digra ko fundavno siklōvipe savi sine prezentirime ko 2005 berš.

13 Ke profesionalnikane khedipa preperena pedagogia, psihologia thaj defektologia

14 Zakono bašo fundavno siklōvipe

15 O bare siklōvne si majbut 24 klasencar

16 ibid

17 Zakono bašo maškarutno siklōvipe

18 O fundavutno taro fundavno siklōvipa ki Komuna

19 Fundavutno ki maškarutni siklōvni si ja i Komuna ja i them

20 Akava konsilo si oblicirime bašo Maškarutno siklōvipe sade ko Skopjeskoro regiono

- prezentantă tari biznis khedin tari Ekonomikani Komora ki Republika Makedonia

Ko Siklōvnakoro Bordo ki fundavni siklōvni thaj ko Siklōvnakoro Bordo tari maškarutni siklōvni fundirime tari Komuna:

- e prezentantă tare siklengere daja/dada/ arakhutne si anavkërde thaj cidime taro Dajengoro/Dadengoro Konsilo
- e prezentantă tare sikavutne si anavkërde thaj cidime taro Sikavutnengoro Konsilo
- e prezentantă taro Ministeriumo si anavkërde thaj cidime taro Ministerio

Siklōvnakere Bordeskere obligacie ke fundavne thaj komunakere maškarutne siklōvne:

- lelarena o Statuto
- bahankarena beršeskiri butärni programa thaj dela raportoja baši siklōvnakiri buti e Komunakere Konsileske
- bahankerela beršeskoro finansiakoro plano e Fundutneske
- bahanerela beršeskoro finansiengoro xardžipe e fundutneske
- avazikërrela publikane avazikëripe bašo alusaripe siklōvnakoro direktoro
- kërrela intervju e kandidatencar bašo siklōvnakoro direktoro
- bahankerela e dizäkere šerutneske ki komuna kandidato bašo siklōvnakoro direktoro taro kandidatä save lela thaj ko publikano avazikëripe
- anela činavipe baši rovipa thaj rodipa taro siklōvnakere butärne
- anela činavipa baše siklengere, dajengere/dadengere ja arakhutnengere rovipa

O Siklōvnakoro Bordö ki fundavni siklōvni jekhajekh dela gindipa e siklōvnakere direktoreske baš anavkëribe sikavutne, profesionalnikane arkalebutärne thaj edukatorä.

Siklōvnakoro direktoro

E siklōvnakoro direktoro²¹ prezentirinela e radžakere jekhina ki fundavni siklōvni thaj publikani maškarutni siklōvni thaj vov/voj si oblicirime bašo zakonikano butikēripe thaj materialnikano-finansiakoro siklōvnakoro operiripe.

E siklōvnakoro direktoro organizirinela thaj ikērela ko čačipe edukaciakere thaj aver aktivipa. Biathinale anela činavipa, prezentirinela e siklōvna angleder trinta riga thaj si oblicirime bašo zakonikano ikēripe ko čačipe e siklōvnakiri buti.

E siklōvnakoro direktoro:

- bahankērela beršeskiri butārni programa thaj lelārela napia baši lakiri realizacia
- ikērela ko čačipe o činavipe taro Siklōvnakoro Bordo
- kērela selekcia taro sikavutne ja profesionalnikane butārne thaj aver administrativnikane-logistikane butārne
- anela činavipe bašo ikalipe tari buti sikavutnen, profesionalnikane butārnen thaj aver administrativnikane-logistikane butārnen
- anela činavipe baš agorkēripe o butārnipe taro sikavutne thaj profesionalnikane butārne
- dela raportoja e siklōvnakere butāke thaj rezultatenge tare edukaciakere aktivipa ki siklōvni e Biroške bašo siklōvipaskoro barōvipe
- dela raportoja baši realizacia eberšeskere programakoro e Ministeriumeske thaj jekhajekh e Komunake

Generalnikane, e siklōvnakoro direktoro si jekh tare akterā save dena džanlo deipe ko višvankēripe so e čhaveskiri edukacia si baxtagorali, vov/voj khelela bari rolā ko siklōvnakoro menadžmento thaj sikavutnengoro mentoriripe ko sikavipe neve šajdipa ki siklana.

²¹ O mandati taro siklōvnakoro direktori si ko sasto 4 berša. Sa o kandidatia baši pozicia direktori kamla pe te ovel len majhari 5 berša bukjarno džanlipe, thaj nakhle o egzameni baši direktoria. Kandidati kova na nakhlja akava egzameni šaj te lel pe ko dikhipa baš akava pozicia, oj/ov džala ko egzameni jek berš taro kjeribe buti sar siklōvnakoro direktori. te ba nakhlja ov/oj ko akava egzameni, oj/ov nane panda te ačhol ki akava pozicia

Profesionalnikane Siklővnakere Badană

Profesionalnikane Siklővnakere Organă thaj Badană si kodola save si limitirime rolăça ko decentralizaciakoro proceso thaj siklővipe. Sar te si, ola šaj te khelen bari rolă ko procesi taro anipe čhinavipa ki siklővnakiri digra, sar misal keripe buti baše siklengoro šukaripe thaj aver.

E profesionalnikane organă ke fundavne thaj maškarutne siklővne si akala: Sikavutnengoro Konsilo thaj Klaseskoro Sikavutnegoro Konsilo thaj Klaseskoro sikavutno

E Sikavutnengoro Konsilo si saikërdo tare sikavutne, profesionalnikane butärne, edukatoră thaj siklővnakoro direktoro. Prezidenti ko Sikavutnengoro Konsilo si e siklővnakoro direktoro

E Klaseskoro Konsilo si saikërdo tare sa e sikavutne tare klasoja kote ikërdövela edukaciakoro aktivipe, taro profesionalnikane butärne thaj siklővnakoro direktoro. Prezidenti ko Klaseskoro Konsilo si e siklővnakoro direktoro.

E Klaseskoro sikavutno si anavkërdo taro Sikavutnengoro Konsilo ki fundavni siklővni palo bahani taro direktoro.

Ekspertengiri butärni grupa si ekspertengoro badani saikërdo tari tikneder grupa sikavutne save dena siklana taro jekhajekh subjekto. I ekspertengiri butärni grupa si vastardi taro sikavutno tari sikavutnengiri grupa.

O aktivipe taro profesionalnikane organă si determinirime Statuteça ki fundavni siklővni, ko xalővipe e Zakoneça bašo Fundavno siklővipe thaj e Zakoneça bašo Maškarutno siklővipe.

Aver profesionalnikane badană šaj te oven formirime ke fundavne thaj maškarutne siklővne k.v **Beršeskoro Konsilo** thaj leskere obligacie si vakërde ko siklővnakoro Statuto.

EVIDENTIA

- Zakono bašo Lokalnikano Korkoriradžipe, 2002
- Zakono bašo Maškarutno Siklövipe, štembilime ki Oficialnikani gazeta ki Republika Makedonia N-o 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003,67/2004, thaj 55/2005
- Zakono bašo Fundavno Siklövipe, štembilime ki Oficialnikani gazeta ki Republika Makedonia No 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003,63/2004, 82/2004 thaj 55/2005
- Zakono bašo finansiripa jekhina taro Lokalnikano Korkoriradžipe, 2002
- Zakono bašo Themutno Siklövipaskoro Inspektorato, 2005
- Metodologiakiri regulativa bašo distribuiripe lovengiri arka ko Maškarutno Siklövipe ke Komune thaj Diz Skopje, 2005
- Metodologiakiri regulativa baši distribuiribe lovengiri arka ko Fundavno Siklövipe ke Komune, 2005
- Poskakoro lil baše Alusarde Komunakere Šerutne, ZELS, 2005
- Strategia baše reforme ko Lokalnikano Korkoriradžipe ki Republika Makedonia
- Biro bašo Siklövipaskoro Barövipe, MbE, 2001

